

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת ויקרא

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 384)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:
052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת ויקרא התשפ"ה

”וַיִּתְּרוֹן דַּעַת הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בְּעַלְיָה”

א. אף על פי ששבת הגדול בשנה זו, תחול בשבת הבאה פרשת "צו", שהיא ערב פסח שחל להיות בשבת, ראיתי חובה גדולה על עצמי, לדרוש ולחקור בעניין ימי הפסח הבאים עליו לטובה, דווקא בשבת זו פרשת "ויקרא", לאור דבריו הקדושים של הגה"ק רבינו חיים פאלאג'י זיע"א, בספרו הקדוש "מועד לכל חי"¹ :

”ולעניין הדרשה, היכא דחל ערב פסח בשבת,

זריזין מקדימין, לעשות הדרוש בשבת הקודם לשבת הגדול.

וכן עשה האיש אדוני הארץ הלזו, מורינו הרב הגדול אבי התעודה בעל 'כנסת הגדולה' ז"ל², כמו שכתב ב-'בית הכנסת' שלו סימן תמד', ובספרו 'פסח מעובין' סימן קכז,

וכן דרש מורינו הרב מרן מלכא המלאך רפאל³, בעל 'מראה עיניים' ז"ל, שנת תקפה', כמו שכתב בספרו הנחמד 'מראה עיניים' הגדול ריש דרוש יג', כאשר יעויין שם.

וכן נהגתי אני ההדיוט אחריהם, בשנת תרב"י ושנת תרט"ז, נזכה לשנים רבות נעימות וטובות, אמן.

והסברא הנכונה היא זאת, מתרי טעמי -

והיינו, **דצריך לדרוש ולהודיע להם הדינים מקודם,**

¹ חודש ניסן, אות יט'.

² הוא הגה"ק רבינו חיים בבנישתי זיע"א.

³ הוא הגה"ק רבינו רפאל אשכנזי זיע"א.

וכשהוא בערב פסח, לא נשאר שהות כדי להורות להם 'את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו' ⁴.

ועוד זאת, דבבוקר נחפזים לצאת כדי לאכול חמץ, ואחר חצות, רוצים לישון, בשביל להיות נעורים בלילה, ולכך מקדימין".

ב. ידוע ומפורסם לכל, שאין לך גדול בְּחֵלָאִים יותר מחולי הנפש, שכן, על ידי חולי הנפש - גם כאשר הגוף עצמו בריא, אין לך חולה גדול ממנו.

ובעניין זה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁵:

"אפשר לרמוז, במה שאמרו פרק קמא דבתרא ⁶ -

רבי שמעון בר יוחאי אומר: מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצווארו, שכל חולה שהיה רואה אותה מיד מתרפא, ובשעה שנפטר - תלאה בגלגל חמה.

והמפרשים פירשו דרך, כידוע, וגם אני בעניי.

אפשר לרמוז -

כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה,

והעניו, ניצול מכמה וכמה איסורין שבין אדם לחבירו, וגם במילי דאיכא בינו למקום, כידוע.

ואברהם אע"ה, היה מופלג בענווה,

כדכתיב ⁷, 'וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אַבְרָהָם, לִפְנֵי עַם הָאֶרֶץ', והוא אמר ⁸ - 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפְר'.

'וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ ⁹ - שהיה מגייר גיורין ¹⁰,

⁴ שמות, יח' - כ'.

⁵ בספרו הקדוש "כסא דוד", (דרוש יט' לשבת כלה, בסופו).

⁶ בבא בתרא, טז' ע"ב.

⁷ בראשית, כג' - יב'.

⁸ בראשית, יח' - כז'.

⁹ בראשית, יב' - ה'.

ובוודאי, שהיה מזהירים על הענווה,

והשומעים, היו מתרפאים מחוליים,

והיו נושאים קל וחומר מאברהם אע"ה, שהיה חכם גדול, שכליותיו נובעות
חכמה ¹¹, ועשיר גדול ¹², וגיבור ¹³, ומילא העולם חסד ¹⁴, ובכל זה היה שפל
מאד.

והיה תועלת הרבה, לחולים חולי הנפש, שהיו קונים הענווה, ומתרפאים מחולי
הנפש.

וזהו המרגלית טובה שהיתה בצווארו, כלומר, בקולו של אברהם אע"ה.

ובשעה שנפטר, תלאה בגלגל חמה, דהמסתכל בשמש ילמד הענווה,

כי השמש, סבל העלבון שלו, כשקטרגה הלבנה - אי אפשר לשני מלכים וכו' ¹⁵,

¹⁰ סנהדרין, צט' ע"ב.

¹¹ בראשית רבה, פרשה סא, א'.

¹² וכמאמר הכתוב בפרשתן (בראשית, כד' - א'):

"ואברהם זקן, בא בימים, ויהוה ברוך את אברהם בכל".

¹³ וכמאמר הכתוב (בראשית, יד' - טו'):

"ויחלק עליהם לילה, הוא ועבדיו, ויכם, וירדפם עד חובה, אשר משמאל לדמשק".

ועיין עוד, באגדת בראשית (בובר), פרק לד' (א'), ד"ה "ואברהם זקן".

¹⁴ וכמאמר הכתוב (מיכה, ז' - כ'):

"תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם, אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם".

¹⁵ חולין, ס' ע"ב:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?

אמר לה -

לכי ומעטי את עצמך!".

וכמו שפירשו המפרשים, מה שנאמר ¹⁶, הנעלבים ואינם עולבים וכו', עליהם הכתוב אומר ¹⁷ - 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

ובהבנת דבריו הקדושים, נעתיק בזה, לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב ¹⁸, בביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי - "אבן טובה, היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו":

"וּאֶפְשֶׁר לומר, בכוונת דברים -

כי היצר הרע, נקרא בשם 'אבן' ¹⁹,

ואברהם אע"ה, שזכה להפוך את יצרו הרע ליצר הטוב, כנ"ל ^{20 21}, זכה לאבן טובה.

והנה, כוחו של היצר הרע, הוא רק במי שמתגאה,

¹⁶ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבים ואינם עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

¹⁷ שופטים, ה' - לא'.

¹⁸ בפרשת "חיי שרה", (עמודים תקכו'-תקכז').

¹⁹ סוכה, נב' ע"א:

"שבעה שמות יש לו ליצר הרע ... יחזקאל, קראו אבן,

שנאמר (יחזקאל, לו' - כו'), 'וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׁרְכֶם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר'.

²⁰ בבא בתרא, יז' ע"א:

"שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב".

²¹ תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"ט ה"ט:

"אברהם אבינו, עשה יצר הרע טוב,

דכתיב (נחמיה, ט' - ח'), 'וּמִצָּאתָ אֶת לִבְּךָ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ'.

כמאמר רבותינו ז"ל בזהר הקדוש ²², 'דקא, יצר הרע, לא שריא אלא באתר
דאשתפכח חדה דחמרא, וגסותא דרוחא. וכד אשתפכח רוחא תבירא, כדין אתפרש
מניה, ולא שריא בהדיה' ²³.

נמצא, שאברהם אבינו, ראש וראשון לענוי ארץ, שאמר ²⁴, 'ואנכי עפר ואפר',
זכה בגלל הענווה, שהיצר הרע הפך אצלו לטוב.

ומצינו גם, שהגאווה עצמה קרויה 'אבן' ²⁵,
ובענוותנותו, הפכה לאבן טובה, בבחינת 'ויגבה לבו בדרךכי ה' ²⁶.
ולפיכך, כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא -

הוא החולה הנלכד ברשת היצר!

כדרשת רבותינו ז"ל ²⁷, על הכתוב ²⁸, 'והסיר ה' ממך כל חלי', זה יצר הרע!
שהרי, מי שהתבונן בענוותנותו של אברהם, שזכה לאבן טובה, וכמבואר, מיד
נתרפא מחולי היצר.

²² חלק א', דף רב' ע"א.

²³ ותרגום דבריו הקדושים:

שהרי, יצר הרע, אין שורה אלא במקום שנמצאת שמחת ה' וגסות הרוח. וכשנמצאת רוח שבורה, אז
נפרד ממנו ואין שורה עמו.

²⁴ בראשית, יח' - כז'.

²⁵ במסכת סוטה (ה' ע"א), מצינו לדרשתו של חזקיה:

"אין תפילתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים ליבו כבשר,

שנאמר (ישעיה, סו' - כג'), 'והיה מדי חדש בחדשו ... כל בשר להשתחוות וגו'".

וכתב על זה רש"י הקדוש (בד"ה "כבשר"):

"כבשר - שהוא רך, ולא כאבן שהוא קשה".

²⁶ דברי הימים ב', יז' - ו'.

²⁷ תלמוד ירושלמי, שבת, פ"ד ה"ג.

²⁸ דברים, ז' - טו'.

ותמצא, שנאמר ²⁹, 'הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה', ובתרגום יונתן ³⁰, 'טַפִּישׁ לִבָּיה דְּעָמָא
הַדִּין'.

וידוע, שטיפשות וגאווה חד הן,

כדכתיב ³¹, 'בְּפִי אֶוִיל חֹטֵר גְּאוּה'.

ובסיפא דקרא ³², 'וּלְבָבוֹ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ',

היינו, שרפואת הנפש, תלויה בהבנת הלב,

כלומר, בענווה - חכמה ³³, שהיא היפוכה של שטות.

ולפי זה, נבין מה שאמרו ³⁴ -

'גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם,

שנאמר ³⁵, 'אֶרְפָּא מְשׁוּבָתְךָ, אֶהְיֶה נִדְבָה'.

כי 'מְשׁוּבָתְךָ', היא הגאווה,

כמו שפירש רש"י ³⁶: 'שׁוֹבְבִים - משמע מזידים, ופרהסיא, לשון מרד וגאווה. כמו

'וַיִּלֶךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ³⁷.

²⁹ ישעיה, ו' - י'.

³⁰ שם.

³¹ משלי, יד' - ג'.

³² של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה, וְאֶזְנִי הַכֶּבֶד, וְעֵינֵי הַשֶּׁעַר, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

³³ סוטה, כא' ע"ב:

"אמר רבי יוחנן -

אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשלים עצמו כמי שאינו,

שנאמר (איוב, כח' - יב'), 'וְהִתְחַמָּה, מֵאֵין תִּמְצָא'."

³⁴ יומא, פו' ע"א.

³⁵ הושע, יד' - ה'.

ומצינו ³⁸, שרפואה ד-סליחה, נכללת בכל רפואה,
ולכן, כאשר 'ולבבו יבין' ³⁹ - תשובה, שהיא היפוכו של 'שובב בדרך לבו' ⁴⁰,
אזי ⁴¹, 'ארפא משובתם',
ובגלל זה ⁴², אהבם נדבה', היינו, אף שאינם ראויים,
כדכתיב ⁴³, 'ולענוים, יתן חן'.
ונודע ⁴⁴, שאברהם, שורשו חכמה,
ולפיכך, כל חולה, כלומר, החולה בגאווה - הרואה אותו, מיד נתרפא.
וכשמת אברהם תלאה בגלגל חמה, פירוש -
חמה, משמעותה הכנעה!
כי כשטענה הלבנה ⁴⁵, אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד,
לא השיבה כלום!
אלא, היתה מהנעלבין ואינן עולבין ⁴⁶,

³⁶ עבודה זרה, ז' ע"ב (בד"ה "שובבים").

על מאמר הכתוב (ירמיה, ג' - יד'), "שובב בנים שובבים".

³⁷ ישעיה, נז' - יז'.

³⁸ מגילה, יז' ע"ב.

³⁹ של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"השמן לב העם הזה, ואזניו הכבד, ועיניו השע, פן יראה בעיניו, ובאזניו ישמע, ולבבו יבין, ונשב ורפא לו".

⁴⁰ ישעיה, נז' - יז'.

⁴¹ הושע, יד' - ה'.

⁴² הושע, יד' - ה'.

⁴³ משלי, ג' - לד'.

⁴⁴ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף יד' ע"ב).

⁴⁵ חולין, ס' ע"ב.

שעליהם נאמר ⁴⁷, 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.
ולפיכך, תלאה בגלגל חמה, שעל ידה ילמדו להכניעה עצמם!
וסיים אביי: 'אידלי יומא, אידלי קצירא' ⁴⁸,
כי בהתבוננות זו בגלגל חמה, יזכה ל-'אידלי קצירא', והיינו, לרפואה כפולה,
לנפש ולגוף". עד כאן, דברי קודשו של רבינו זיע"א.
והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן ⁴⁹, 'וְאֶבְרָהָם זָקֵן, בָּא בְּיָמִים, וַיִּהְיֶה בֶרֶךְ אֶת
אֲבְרָהָם בְּכָל', כתב רש"י הקדוש:
"בְּכָל', עולה בגימטריא בן,
ומאחר שהיה לו בן, היה צריך להשיאו אשה".
וכשתדקדק, תמצא:
שמילת "בְּכָל" עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת "אבן".
ללמדך:
כהמתבאר בדברי רבינו זיע"א, ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בעניין
מעלת האבן,
שאותה הברכה שנתברך בה אברהם אע"ה, היא הכנעת יצרו הרע והפיכתו ליצר
הטוב, על ידי מידת הענווה.

⁴⁶ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואין עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,
עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא)', 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'".
וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

⁴⁷ שופטים, ה' - לא'.

⁴⁸ היינו:

שכאשר החמה מתרוממת וזורחת, ממילא היא מיקלת את חולאי בני האדם,
שכן, האבן של אברהם אע"ה תלויה בחמה.

⁴⁹ בראשית, כד' - א'.

ג. על מאמר הכתוב ⁵⁰, "ויאמר, מי שמד לאיש שר וטפט עלינו, הלהרגני אתה
אמר כפאשר הרגת את המצרי, ויירא משה, ויאמר, אכן נודע הדבר", כתב רש"י
הקדוש:

" ויירא משה' - כפשוטו. ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דילטורין,

אמר, מעתה, שמא אינם ראויין להיגאל.

'אכן נודע הדבר' - כמשמעו. ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו
ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך,

אבל, רואה אני, שהם ראויים לכך".

והיינו:

שבמאמר זה, למדנו משה רע"ה, שטעם קושי השיעבוד שהיה במצרים, הוא
מחמת דברי הלשון הרע, שהיו אצל בני ישראל.

והנה, ידוע ומפורסם לכל, שהשורש לאמירת דברי לשון הרע, הוא מחמת "מידת
הגאוה",

שכן, רק על ידי מידה מגונה זו, חושב האדם שהוא ראוי יותר וטוב יותר מחבירו,
ולפיכך הוא מספר ומדבר בגנותו.

וכבר ידעת ⁵¹, "כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאוה",

ואם כן, בני ישראל במצרים, הגיעו להגדרה כוללת, של אנשים החולים בנפשם.

וכתוצאה מאותו החולי, הגיעו בני ישראל אל תחתית השפל, בדמותם של מט'
שערי טומאה.

ועדות לכך, מצינו מתוך דברי רבותינו ז"ל ⁵², על מאמר הכתוב ⁵³, "וינדבר משה
כן אל בני ישראל, ולא שמעו אל משה, מקצץ רוח ומעבדה קשה":

⁵⁰ שמות, ב' - יד'.

⁵¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁵² "ילקוט שמעוני", רמז קעח'.

⁵³ שמות, ו' - ט'.

**"וְכִי יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁמִּתְבַּשֵּׁר בְּשׂוֹרָה וְאִינוּ שְׂמֵחַ?
נוֹלָד לָךְ בֶּן זָכָר, רִבְּךָ מוֹצִיאֲךָ לְחַרּוֹת, וְאִינוּ שְׂמֵחַ?
אִם כֵּן, מָה תִּלְמּוֹד לֹמֵר 'וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה' -
אֵלָּא, שֶׁהִיא קִשָּׁה בְּעֵינֵיהֶם לִפְרֹשׁ מִעֲבוֹדָה זָרָה".
ומבואר מדבריהם הקדושים :**

ש'- 'קוֹצֵר רוּחַ', פְּרוֹשׁ, קוֹצֵר רוּחַנִיּוֹת.

וכעין זה, כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א ⁵⁴ :

**" 'מִקְצֵר רוּחַ' - אוֹלִי, כִּי לִצַּד שֶׁלֹּא הָיוּ בְּנֵי תוֹרָה, לֹא שָׁמְעוּ!
וְלָזֶה? קָרָא 'קֹצֵר רוּחַ', כִּי הַתּוֹרָה מִרְחֶבֶת לְבֹ שֶׁל אָדָם".
ויעויין עוד, מה שכתב הגה"ק בעל "שפת אמת" זיע"א ⁵⁵ :
"ואין הפירוש דווקא עבודה זרה ממש,**

רק עבודה שהיא זרה להם, כי השמיעה צריך להיות פנוי מכל דבר".

וכן נתבאר בדבריו של רבינו עובדיה "ספורנו" זיע"א, על מאמר הכתוב ⁵⁶ , "וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ, וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם":
" 'פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ' - ואחר שמתו כל שבעים נפש, נטו לְדַרְכֵי שְׂרָצִים, שְׂרָצִים לבאר
שחת",

ומקורו טהור, מדרשת רבותינו ז"ל ⁵⁷ :

" 'וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם' ⁵⁸ - נתמלאו בתי טרטראות, ובתי קרקסאות מהם".

⁵⁴ על הפסוק הנ"ל.

⁵⁵ בספרו הקדוש הנ"ל, פרשתו, מאמר לשנת תרנט'.

⁵⁶ שמות, א' - ז'.

⁵⁷ על הפסוק הנ"ל,

"מדרש אגדה", בובר.

⁵⁸ שמות, א' - ז'.

ד. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ⁵⁹ :

"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,
וזהו 'לא יחל דברו' ⁶⁰, פירוש - לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו
לעשות מעשה,

יכָּכֵל הַיָּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה' - בפועל.

ונראה לעניות דעתי -

כי בא הרמז, בפסוק 'ומה יתרון לבעל הלשון' ⁶¹, שמדבר על בעלי לשון הרע,

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות, 'מילה',

שסופו, גם אות ברית מילה."

ובפרט, שראש וראשון למספרי לשון הרע, היה נחש הקדמון, שִׁחָטָא והחטיא

את אדם וחוה עמו, וכמו שמצינו לדרשת רבותינו ז"ל ⁶², על מאמר הכתוב ⁶³, "כי

⁵⁹ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה').

⁶⁰ במדבר, ל' - ג':

"איש כי ידבר נִדָּר לַיהוָה, או השבע שְׂבָעָה, לְאִסֵּר אֶסֶר על נַפְשׁוֹ, לא יחל דְּבָרוֹ, כָּכֵל הַיָּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה".

⁶¹ בקהלת (י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

והנה, במסכת ערכין (טז' ע"ב), וב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), דרשו רבותינו ז"ל:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל,

אתה, מה הנאה יש לך?

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון?!

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים?

אומר להם, ולי מה אתם שואלים?!

אמרו לבעל הלשון, שהוא עומד כאן, והורג ברומי!".

⁶² בראשית רבה, פרשה יט', ד'.

יִדְעַ אֱלֹהִים, כִּי בַּיּוֹם אֶכְלֶכֶם מִמָּנוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם, וְהִיִּיתֶם כְּאֱלֹהִים יִדְעִי טוֹב וְרָע":

"רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דָּסְכָּנִין בְּשֵׁם רַבִּי לֵוִי, אָמַר -

הַתְּחִיל אוֹמֵר דִּלְטוֹרִיא עַל בּוֹרָאוֹ!

אָמַר, מֵאֵילָן הַזֶּה אֶכֶּל, וּבָרָא הָעוֹלָם,

וְהוּא אוֹמֵר לָכֶם לֹא תֹאכְלוּ מִמָּנוּ, שֶׁלֹּא תִבָּרְאוּ עוֹלָמוֹת אַחֲרָיו,

דְּכָל אֵינֶשׁ וְאֵינֶשׁ, סָנִי בַר אֲמֻנְתִּיהָ".

ומדברי לשון הרע הללו, שמקורם התחיל בכוח הגאווה שהיה בו בנחש, הגיע פגם הדעת לעולם.

עוד כתב רבינו זיע"א ⁶⁴ :

"וכתב בזוהר תרומה ⁶⁵, **כי יש מקום בגיהנום, נקרא צואה רותחת,**

ושם נידונים, אותם שחטאו בהוצאת זרע לבטלה, לכתחילה.

ואותה הטיפה היוצאת לבטלה, כיוון שלא באה בנקבה, מיד לוקחת אותה לילי"ת, ומתעברת ממנו,

ונולד ממנו, דמות חזיר ודמות כלב.

כי חזיר כלב, גימטריא זרע ⁶⁶ "

⁶³ בראשית, ג' - ה'.

⁶⁴ בספרו הקדוש "ארבעה שומרים", (הקדמת המחבר, עמוד ו').

⁶⁵ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קנ' ע"ב).

⁶⁶ היינו:

מילת "חזיר", עולה בגימטריא למניין 225,

ומילת "כלב", עולה בגימטריא למניין 52.

ו-ב' מילים אלו, עולים יחד בגימטריא למניין 277.

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין 277.

והנה, לאור דבריו הקדושים, שהמדבר לשון הרע - סופו לפגום בקדושת הברית, ובגודל חומרת הפוגם בקדושת הברית, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר כדלהלן:
דהנה, מילת "ערבה", עולה בגימטריא למניין 277,
וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין זה ⁶⁷.
והנה, ה"ערבה", צורתה כצורת שפתיים ⁶⁸.
וכמו כן, ה"ערבה", אין בה לא טעם ולא ריח ⁶⁹.
ואפשר:

שהדבר בא להורות לנו, את עניין ה"ענווה", שכן ⁷⁰, "תועבת ה' כל גבה לב",
וכל יסוד ה"לשון הרע", בא מכוח הגאווה שיש באדם, וכמו שנתבאר לעיל ⁷¹.
וכאשר האדם נופל בזה, סופו לפגום בקדושת הברית, הנקראת גם כן "תועבה",
וכפי שמצינו בפרשת העריות ⁷².
ולפיכך, העצה לזה, היא בחינת "ערבה",

⁶⁷ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"למען מצוות הערבה, אשר מספרה עולה עזר, ומספר זרע,

תעשה ברחמיך, עזר, לזרע שלי,

ויהיו כל זרעי, זרע ברך ה'."

⁶⁸ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"ותכפר לנו, על מה שחטאנו בפינו ובשפתינו, בכל דיבור אסור,

כי ערבה, דומה לשפתיים".

⁶⁹ ויקרא רבה, פרשה ל', יב'.

⁷⁰ משלי, טז' - ה'.

⁷¹ באות ג'.

⁷² פרשת "קדושים", פרק כ'.

שינהג האדם בעצמו במידת הענווה!

וממילא, יקדש את שפתיו, הדומים בצורתם לצורת הערבה,
וידבר בהם דברי תורה וקדושה, ולא חלילה וחס דברי לשון הרע.

ואזי, יזכה ל"זרע קודש", על ידי שהוא זוכה ומקדש את עצמו.

ועל פי זה, נוכל להבין, את מאמר רבותינו ז"ל⁷³ :

"כל המספר לשון הרע ... ראוי להשליכו לכלבים".

שכן לכאורה, יש להתבונן, מהו הלשון "ראוי",

והלא, יותר נכון היה לומר "צריך"?

ולאור המתבאר, אפשר :

**שמחמת שסופו של אדם זה לפגום בבריתו חלילה וחס, והפוגם בבריתו נידון
בצואת כלב רותחת,**

לפיכך, אמרו רבותינו ז"ל, לשון "ראוי" בדווקא, שהוא רמז לדבר על שם סופו.

והנה, אחרי הודיענו ה' יתברך כל זאת, הנה ה' יתברך לידי, את דברי מו"ז הגה"ק
רבינו מסעוד עובדיה זיע"א⁷⁴ :

"ויש להבין, למה לכלב דווקא?

ואפשר, שכוונתו, היא למה שידוע⁷⁵, דהמדבר לשון הרע מתגלגל בכלב נובח,
רחמנא ליצלן,

אם כן איפוא, אתי שפיר, שראוי להשליכו לכלבים, שהרי מתגלגל בו נמי".

ואפשר :

**שהוא כעין המתבאר בדברינו, שטעם הדבר שאותו אדם מתגלגל בכלב, הוא על
שם סופו, ומחמת גודל חוליו - חולי הנפש.**

⁷³ פסחים, קיח' ע"א. מכות, כג' ע"א.

⁷⁴ בספרו הקדוש "בניין אב", (הנדפס בתוך ספר "תורה וחיים" עה"ת, חלק ב', עמוד מח', מהדורת תשעג').

⁷⁵ "פלא יועץ", (ערך גלגול).

- ה. ידוע בשם רבותינו המקובלים זיע"א - כי "מצרים", פירושו "מַצַּר יָם".
וכמו שכתב ה"ריקנאטי" ⁷⁶, על מאמר הכתוב ⁷⁷, "וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה
אֲשֶׁר לוֹ, וַיִּקְרָאוּ לִפְנֵי אַבְרָהָם, וַנִּתֵּן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם":
"מילת מצרים, הוא לשון מיצר השכינה, הנקראת 'ים'".
והנה, פנימיותה של "גלות מצרים", היתה, "גלות הדעת" ^{78 79}.
וכשנעיין היטב בדבר, נראה, ש"דעת", פירושה חיבור, וכדלהלן:
א. אצל אדם הראשון וחווה, כאשר קיימו מצוות עונה, נאמר ⁸⁰:
"**וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה**".
וּמִצּוּוֹה זֶה, הִינֵה חִיבוּר ב' גופים לאחד,
וכמאמר הכתוב ⁸¹, "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר
אֶחָד".
הא למדת:
ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור.
ב. כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א ⁸²:
"**ידע, כי חיבור זה הוא עניין קדוש ונקי, כשיהיה הדבר כפי מה שראוי - ובזמן
הראוי - ובכוונה הנכונה,**

⁷⁶ בפירושו על התורה, פרשת "מקץ".

⁷⁷ בראשית, מא' - מג'.

⁷⁸ כמבואר ב"זוהר הקדוש" (חלק ב', דף קס"א ע"א), יעו"ש.

⁷⁹ וכפי שכתוב בספר ישעיה (ה' - יג'):

"לִכְן גָּלָה עָמִי מִבְּלִי דַעַת, וְכָבוֹדוֹ מִתִּי רָעַב, וְהַמוֹנָה צָחָה צָמָא".

⁸⁰ בראשית, ד' - א'.

⁸¹ בראשית, ב' - כד'.

⁸² "אגרת הקודש", השער הראשון.

ואל יחשוב אדם, כי בחיבור הראוי יש גנאי וכיעור, חס ושלום.

שהחיבור הראוי, נקרא ידיעה,

ולא לחינם נקרא כך ⁸³, 'וַיֵּדַע אֱלֹקֵנָה אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ' ...

ודע, שאילו לא היה בדבר קדושה גדולה, לא היו קוראין אל החיבור ידיעה ⁸⁴ ...

אבל, כל בעלי התורה, מאמינים, שהשם יתברך ברא את הכל, כפי מה שגזרה חכמתו,

ולא ברא דבר, שיהיה בו גנאי או כיעור.

שאם יאמר שהחיבור הוא דבר של גנאי,

הנה, כלי המשגל הם כלים של גנות, והרי השם יתברך בראם במאמרו.

כאשר הידיים, בעת שכותבין ספר תורה בטהרה, הם מכובדות ומשובחות,

וכשגונבות, או עושות דבר מגונה, הם מגונות,

כך הם כלי המשגל".

ג. על מאמר הכתוב ⁸⁵, "וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים, בְּחָכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה", כתב רש"י הקדוש:

"וּבְדַעַת" - רוח הקדש".

הא למדת:

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,

כי אותה ה"דעת", מחברת בין הקדוש ברוך הוא, לבין אותו שזכה לזה.

⁸³ שמואל א', א' - יט'.

⁸⁴ וכתב בזה רבינו זיע"א, וז"ל:

"ואין הדבר כאשר חשב הרב המורה ז"ל ב'מורה הנבוכים' (ח"ב, פרק לו'. ח"ג, פרק ח'), בהיותו משבח לאריסטו, על מה שאמר - כי חוש המישוש חרפה הוא לנו.

חלילה, אין הדבר כמו שאמר היווני ...".

⁸⁵ שמות, לא' - ג'.

ד. בכמה וכמה מקומות בדברי רבותינו ז"ל⁸⁶, מצינו, את המושג "בר דעת",
לגבי עשיית מעשי קניין, וכיוצא בזה,

שהוא גם כן עניין של חיבור,

שכן, רק בשעה שיש לאדם את אותה "דעת", הוא יכול לעשות את כל אותם
המעשים, המחברים אותו אל שאר אנשים "בני דעת".

ה. במסכת נדרים⁸⁷, מצינו, את מה שהיו אומרים בארץ ישראל:

"דא ביה⁸⁸, כולא ביה,

דלא דא ביה, מה ביה.

דא קני, מה חסר,

דא לא קני, מה קני".

דהיינו:

אדם שיש בו דעת, יש בו הכל!

אבל אדם שאין בו דעת, מה יש בו!!

מי שקנה דעת, כלום לו יחסר לו!

אבל מי שלא קנה דעת, כל מה שיקנה לא יועיל לו!

⁸⁶ בבא מציעא, ח' ע"א.

חולין, לא' ע"א. ועוד.

⁸⁷ מא' ע"א.

⁸⁸ יעניין בדבריו המתוקים מדבש של רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן יהודע", שם).

שביאר את המילה "דא", כראשי תיבות, של דעת אמונה,

ללמדך:

שרק על ידי ב' דברים אלו, זוכה האדם לפרנסתו, אשר נקראת "מלאכה".

ומשכך, נעשה אותם אדם לאדם "שלם",

כיוון, ש"אדם", ראשי תיבות, של אמונה, דעת, מלאכה.

הא למדת :

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,

כיוון שעל ידה, יכול האדם להתחבר אל הווייתו.

ומעתה :

כאשר גלות מצרים מְכַנָּה בשם "גלות הדעת", ביאור הדבר שמחמת שבני ישראל היו חולים בנפשם, וכמו שנתבאר לעיל ⁸⁹,

אם כן, כאשר הנפש חוֹלָה, אזי, הדעת נמצאת בגלות!

ומכאן השורש אל הירידה מדחי אל דחי, עד ההגעה אל מט' שערי טומאה.

ו. בכדי להוציא את "מידת הדעת מן הגלות", הוצרך הבורא ית"ש לעשות זאת באמצעות ב' שלבים :

א. "גאולת הגוף", אשר הוא בבחינת "סור מִרְעֵי" ⁹⁰,

והוא כנגד "דם מילה" ⁹¹, התלויה במידת היסוד וקדושת הדעת,

וגאולה זו, נעשתה, ביום חג הפסח.

ב. "גאולת הדעת והנפש", אשר הוא בבחינת "נְעֻשָׁה טוֹב" ⁹²,

והוא כנגד "דם פסח" ⁹³, המרמז אל דברי התורה הקדושה,

וגאולה זו, נעשתה, ביום חג השבועות,

וכמאמר הכתוב ⁹⁴, "וַיֹּאמֶר, כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזָה לָךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלְחֶיךָ, בְּהֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה".

⁸⁹ באותיות ב'-ג'-ד'.

⁹⁰ תהילים, לד' - טו'.

⁹¹ יעו"ן בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

⁹² תהילים, לד' - טו'.

⁹³ יעו"ן בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

⁹⁴ שמות, ג' - יב'.

ולצורך הבנת העניין, נבאר כדלהלן:

ב' עניינים אלו, הסירו מעל בני ישראל את עומק הקליפה, הנעוצה במידת הגאווה.

"דם המילה" - אשר מתחיל בהסרת העורלה, וממשיך בשפלות ובהכנעה, המביאים אל מידת היסוד וקדושת הדעת.

"דם הפסח" - המביא את האדם אל דברי התורה, אשר כל כוחה ומהותה נעוץ במידת הענווה,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שמשלים את עצמו כמדבר⁹⁵, וכמים⁹⁶, והיינו מידת הענווה.

וכאשר סרה מהם עורלת הלב, ובאה אליהם מידת הענווה,

אזי, הם הפסיקו מלדבר דברי איסור ולשון הרע,

וכפי שמצינו למאמר רבותינו ז"ל⁹⁷:

"רב הונא אמר בשם בר קפרא -

בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים: שלא שנו את שמם, ואת לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא ביניהם אחד מהן פרוץ בערונה".

ומשכך, הם זכו לקבל את התורה הקדושה, במעמד הר סיני,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שמשלים את עצמו כמדבר⁹⁸, וכמים⁹⁹, והיינו מידת הענווה.

⁹⁵ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

⁹⁶ תענית, ז' ע"א.

⁹⁷ ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

⁹⁸ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

⁹⁹ תענית, ז' ע"א.

ז. על מאמר הכתוב בריש פרשתן ¹⁰⁰, "ויקרא אל משה, וידבר יהוה אליו, מאהל מועד, לאמר", כתב "בעל הטורים" זיע"א:

"א' ד-ויקרא, זעירא,

שמשה לא רצה לכתוב, אלא ויקר, כדרך שנאמר בבלעם ¹⁰¹,

כאילו לא נראה לו השם, אלא במקרה.

ואמר לו הקדוש ברוך הוא, לכתוב גם האל"ף, וכתבה קטנה".

וכתב על זה מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹⁰²:

"אם כן, ספר הקדוש התחיל במידה הכלולה מכל המידות, דהיינו מידת הענווה,

כדי ללמד דעת, את העם הבאים ללמוד ולהבין בתורת א-להים חיים,

תחילת כל, צריך שיהיה בו מידת הענווה, דבה נשתבח אדון הנביאים ¹⁰³.

ואם יש בו מידת הענווה, ודאי הוא שיצליח בלימודו, בכל אשר יפנה ישכיל ...

עוד אקדים בזה, מה שכתב הרב 'כלי יקר' ... אל"ף, מלשון 'ואאלפך חכמה' ¹⁰⁴,

שהלמדן, צריך שיהיה עניו, לכך האל"ף זעירא. עד כאן דברי קודשו.

אם כן, מתמונת האל"ף, יבין וישכיל, כמה צריך להשפיל עצמו,

דקל וחומר, ממשה רבינו ע"ה ...

אי נמי, 'ויקרא', ראשי תיבות, ב' פעמים -

והלמדן יראה קטנות רושם אל"ף, ובזה יקטין עצמו ¹⁰⁵ קדוש רצוי יקרא".

¹⁰⁰ ויקרא, א' - א'.

¹⁰¹ וכמאמר הכתוב (במדבר, כג' - ד'), "ויקר אלהים אל בלעם, ויאמר אליו, את שבעת המזבחות ערכתי, ואעל פר ואיל במזבחם".

¹⁰² בספרו הקדוש "פרח שושנה".

¹⁰³ וכמאמר הכתוב (במדבר, יב' - ג'), "והאיש משה ענו מאד, מכל האדם אשר על פני האדמה".

¹⁰⁴ איוב, לג' - לג'.

¹⁰⁵ שכן, האות ע' מתחלפת עם האות א', באותיות אחה"ע.

ח. על מאמר הכתוב בריש פרשתן ¹⁰⁶, "ויקרא אל משה, וידבר יהוה אליו, מאהל מועד, לאמר", כתב בספר הקדוש "בעל שם טוב" ¹⁰⁷, משמו של הגה"ק רבינו ישראל זיע"א - ה"בעל שם טוב הקדוש":

"אמר מרן רבי ישראל בעל שם טוב: שכל הרפואות, למד, מפסוק ¹⁰⁸, 'ויקרא אל משה'".

והנה, כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ¹⁰⁹:

שמילת "חולה", עולה בגימטריא למניין מט',

בכדי לרמז לאדם, שסיבת חוליו, היא משום שחסר לאותו החולה השער ה-נ', של נ' שערי בינה,

וכשמגיע חבירו לבקרו, עליו לכווין להמשיך אל החולה את השער ה-נ' ¹¹⁰,

ועל ידי כך, יקום החולה מחוליו.

ולאור המתבאר במאמר הלזה, נראה לבאר את דברי קודשו של הגה"ק רבינו ישראל זיע"א - ה"בעל שם טוב" הקדוש, על פי חלק קטן מדרכו של רבינו האר"י הקדוש זיע"א:

דהנה, כבר נתבאר לעיל ¹¹¹, שחולי הנפש, הוא חולי גדול עד למאוד,

וכמו כן נתבאר לעיל ¹¹², שחולי הנפש, מקורו מסיבת הגאווה,

וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" בכמה מקומות (חלק א', דף פ' ע"ב. חלק ב', דף קכג' ע"א. חלק ג', דף רכח' ע"א. חלק ג', דף רצה' ע"ב).

¹⁰⁶ ויקרא, א' - א'.

¹⁰⁷ בפרשתן, אות א'.

¹⁰⁸ ויקרא, א' - א'.

¹⁰⁹ כן כתב תלמידו הגה"ק רבינו חיים ויטאל זיע"א, בספרו הקדוש "שער המצוות", (פרשת "ויחי", מצוות "ביקור חולים").

¹¹⁰ יעוין שם בצורת כוונה זו.

¹¹¹ באות ב'.

ועוד נתבאר לעיל¹¹³, שמידת הגאווה היא אשר מביאה את האדם אל דברי לשון הרע, וממילא לפגם מידת היסוד וקדושת הדעת, אשר עומק עוונם הוא בעניין מט' שערי טומאה.

ולפיכך, מילת "חולה", עולה בגימטריא למניין מט',

שכן, אותו החולי, חולי הגאווה, מביא את האדם לידי מט' שערי טומאה¹¹⁴.

ומעתה, נשכיל ונבין, היאך כל הרפואות מונחים במילת "ויקרא"¹¹⁵:

שכן, כבר למדנו לעיל¹¹⁶, שבמילה זו, נרמזת עניין הענווה אשר היתה בו במשה רע"ה,

ואשר היא אבן דרך, לכל מבקש ה'.

ועל כן, במילה זו שהיא שורש למידת הענווה, טמונה כוח הרפואה לכל המחלות, והיינו מחלות הנפש, הבאים מזוהמת מידת הגאווה.

ט. ידוע ומפורסם המעשה, ברבי אלעזר בן רבי שמעון¹¹⁷:

"תנו רבנן -

לעולם, יהא אדם רך כקנה, ואל יהא קשה כארז.

מעשה, שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון, ממגדל גדור מבית רבו, והיה רכוב על החמור, ומטייל על שפת נהר, וְשָׁמַח שמחה גדולה, והיתה דעתו גסה עליו, מפני שלמד תורה הרבה.

¹¹² באות ב'.

¹¹³ באותיות ג'-ד'.

¹¹⁴ רבינו האר"י זיע"א, ביאר זאת, בעניין מט' שערי קדושה.

ובכאן, בבחינת שבעים פנים לתורה, על פי המתבאר לעיל, ביארנו זאת, בעניין מט' שערי טומאה.

¹¹⁵ ויקרא, א' - א'.

¹¹⁶ באות ז'.

¹¹⁷ תענית, כ' ע"א וע"ב.

נזדמן לו אדם אחד ¹¹⁸, שהיה מכוער ביותר,

אמר לו ¹¹⁹: שלום עליך רבי!

ולא החזיר לו.

אמר לו ¹²⁰: ריקה, כמה מכוער אותו האיש!

שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?

אמר לו ¹²¹: איני יודע,

אלא, לך ואמור לאומן שעשאני, כמה מכוער כלי זה שעשית.

כיון שידע בעצמו שְׁחָטָא ¹²², ירד מן החמור, ונשתטח לפניו,

ואמר לו - נעניתי לך, מחול לי.

אמר לו ¹²³: איני מוחל לך, עד שתלך לאומן שעשאני,

ואמור לו, כמה מכוער כלי זה שעשית.

היה מטייל אחריו ¹²⁴, עד שהגיע לעירו,

---

¹¹⁸ כתב רש"י הקדוש:

"יש ספרים, שכתוב בהן: אליהו זכור לטוב, והוא נתכוון להוכיחו, שלא ירגיל בדבר".

¹¹⁹ היינו:

אותו האדם, לרבי אלעזר.

¹²⁰ היינו:

רבי אלעזר, לאותו האדם.

¹²¹ היינו:

אותו האדם, לרבי אלעזר.

¹²² היינו:

רבי אלעזר.

¹²³ היינו:

אותו האדם, לרבי אלעזר.

יצאו בני עירו לקראתו, והיו אומרים לו: שלום עליך רבי רבי, מורי מורי.

אמר להם ¹²⁵: למי אתם קורין רבי רבי?

אמרו לו: לזה שמטייל אחריד!

אמר להם: אם זה רבי, אל ירבו כמותו בישראל!

אמרו לו: מפני מה?

אמר להם: כך וכך עשה לי.

אמרו לו: אף על פי כן, מחול לו, שאדם גדול בתורה הוא.

אמר להם: בשבילכם, הריני מוחל לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.

מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון, ודרש: **לעולם יהא אדם רך כקנה, ואל יהא קשה כארז,**

ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס - לכתוב בו ספר תורה תפילין ומזוזות".

ובביאור העניין, כתב רבינו המהר"ל זיע"א מפראג ¹²⁶:

"והשם הזה ממגדל גדר ¹²⁷, לא מצינו בשום מקום ...

לכך נראה, שבא לומר, כי לא היה חלילה וחס חטא בצדיק הזה, שילבש חלילה וחס גאוה,

רק שהתורה היא למעלה למעלה על הכל, כמו המגדל, לכך יש בתלמיד חכם קצת גאוה,

¹²⁴ היינו:

רבי אלעזר היה מהלך אחרי אותו אדם, ומנסה לפייסו.

¹²⁵ היינו:

אותו האדם, לבני העיר.

¹²⁶ בספרו הקדוש "נתיבות עולם", (נתיב הענוה, פרק ז').

¹²⁷ היינו:

שם המקום, ממנו יצא רבי אלעזר לדרכו.

ולפיכך, אמרו בפרק קמא דסוטה¹²⁸, שצריך שיהיה בתלמיד חכם אחד משמונה בשמינית ...

כי הגאווה, הוא על בעל תורה בטבע, וכל זה מצד הגדולה והמעלה שיש לתורה, ולכך אמר, שבא ממגדל גדר,

שנקראת התורה בשם זה, כי יש בתורה המעלה העליונה - שנרמז בשם מגדל, שהוא גבוה למעלה,

והתורה היא נבדלת מכל העולם, כמו הגדר הזה, שהוא נבדל מן רשות הרבים, ומפני כך, בעל התורה יש בו קצת גאווה, שרואה עצמו גם כן גבוה ונבדל משאר הבריות.

ורבי אלעזר, בשביל שלא היה נזהר ונשמר מאוד מן הגאווה, בא אל דבר הזה, שאמר כמה מכוער אדם זה,

והיה מבזה הבריאה, שהיא מן השם יתברך,

ודבר זה, אין ראוי לגדול בתורה, כמו שהיה רבי אלעזר בעל תורה".

והנה, על מאמר הכתוב בריש פרשתן¹²⁹, "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו, מֵאֵתֶּלֶת מוֹעֵד, לֵאמֹר", דרשו רבותינו ז"ל¹³⁰:

"מִפְּנֵי אֲמָרוֹ -

כָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת, נִבְלָה טוֹבָה הַיָּמָנוּ!

תִּדַּע לָךְ, שְׁכֹן, צֵא וּלְמַד מִמֹּשֶׁה -

אֲבִי הַחֲכָמָה, אֲבִי הַנְּבִיאִים, שֶׁהוֹצִיא יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְעַל יָדוֹ נַעֲשׂוּ כָּמָה נִסִּים בְּמִצְרַיִם וְנִזְרָאוֹת עַל יָם סוּף, וְעָלָה לְשָׁמַי מְרוֹם וְהוֹרִיד תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְנִתְעַסַּק בְּמִלְאכַת הַמִּשְׁכָּן,

וְלֹא נִכְנַס לִפְנֵי וְלִפְנֵי, עַד שֶׁקָּרָא לוֹ!

¹²⁸ ה' ע"א.

¹²⁹ ויקרא, א' - א'.

¹³⁰ ויקרא רבה, פרשה א', טו'.

שְׁנַאֲמַר¹³¹, 'וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה'."

ולאור דברי קודשו של רבינו זיע"א, נשכיל ונבין, מפני מה נקטו רבותינו "תלמיד חכם" בדווקא, בדרשתם "כָּל תִּלְמִיד חָכֵם שָׂאִין בּוֹ דַּעַת, נִבְלָה טוֹבָה הַיָּמָנוּ":

שכן, כבר נתבאר לעיל¹³², שביאור מילת "דעת", הינה חיבור,

ומהות החיבור בין בני אדם, תלויה במידת הענווה.

ועוד נתבאר לעיל¹³³, שבהעדר "דעת" ומידת הענווה, מגיע האדם לידי מט' שערי טומאה.

ואם כן, תלמיד חכם העוסק בתורה, שעליו ללמוד ממשה רע"ה את עניין הענווה¹³⁴,

שאינו מתנהג במידת הענווה, הרי הוא מתרחק מן ה"דעת", וממילא אין בו "דעת".

ובטעם הדבר, שנקטו רבותינו "נִבְלָה טוֹבָה" בדווקא, בדרשתם "כָּל תִּלְמִיד חָכֵם שָׂאִין בּוֹ דַּעַת, נִבְלָה טוֹבָה הַיָּמָנוּ", אפשר לבאר על פי דבריו של הגה"ק רבינו צבי הירש קוידנובר זיע"א¹³⁵:

"ואם חלילה וחס מתגאה האדם בלימודו, הרי הוא נותן כוח לסטרא אחרא, וכל סטרא דקדושה בורח מעליו!

ואיתא בספר 'גבעת המורה' -

מעשה בחסיד אחד, שהלך בדרך, ונזדמן שהלך עמו אליהו הנביא זכור לטוב,

ופגעו בנבלה אחד, מושלכה בדרך,

¹³¹ ויקרא, א' - א'.

¹³² באות ה'.

¹³³ באותיות ה'-ו'-ח'.

¹³⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹³⁵ בספרו הקדוש "קב הישר", (פרק ז').

והיתה הנבלה מוסרחת סרחון גדול, עד שהניח החסיד ידו לחוטמו מפני הסרחון,
ואליהו הנביא הלך קרוב להנבלה ולא חש כלל.

עד דהוי אזלו ¹³⁶, פגע בהם אדם אחד מרחוק, שהלך לקראתו, והליכתו היה
בגאווה, והיה מתפאר ומתייחר,
ולמרחוק, שם אליהו הנביא את ידו לחוטמו.

ושאל אותו החסיד: מדוע לא שם אדוני את ידו על חוטמו אצל הנבילה?

והשיב לו אליהו הנביא: זה מסריח יותר מהנבילה!

כי נבילה, כיון שאדם נוגע בה הוא טמא עד הערב,

אבל הנוגע בזה האדם, מקבל ממנו טומאה חמורה. עד כאן לשונו.

ואם כן, זה הכלל -

כי מידת הגאווה היא מידה גרועה, מרבה קטטה, וקנאה, ושנאה, ולשון הרע,
וכעס, שקרים וליצנות.

ואם תתבונן בה, תראה -

שכל עבירות שבתורה כלולין בה!

והפגם של הגאווה, גדול מאוד,

אוי לו ואוי לנפשו, מי שהוא רגיל להיאחז בה.

ואשרי האדם המתדבק במידת הענווה והכנעה!

מידה זו, נאה היא, ומשובחת,

ומביאה להאדם לחיי עולם הבא, ומצלת אותו מחיבוט הקבר.

כי אין לך מידה המטהרת ומלבנת האדם הגשמי, כמו מידת הענווה, שהחומר
נעשה רוחני,

¹³⁶ היינו:

תוך כדי הליכתם.

וגם הגוף של אדם, אשר כל ימיו הולך בענווה, מאיר בקבר באור הבהיר, ומקבל הארה מקדושה עליונה, וזוכה לשמוע סודות התורה משיבה של מעלה, והגוף עם הנפש מאירים כחדא, וכל זה, על ידי מידת הענווה".

ל. ומעתה, נשכיל ונבין :

א. על מאמר הכתוב בריש פרשתן ¹³⁷, "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו, מֵאֵהָל מוֹעֵד, לֵאמֹר", מצינו ב-"מדרש פליאה" ¹³⁸ :

"הדא הוא דכתיב ¹³⁹, 'שָׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, יְהוָה אֶחָד'."

ולאור המתבאר, יובן העניין אל נכון :

שכן, עיקרו של עם ישראל, הוא בעניין האחדות, עניין האחד, אשר בא מכוחה של מידת הענווה,

והיא היא מידתו והנהגתו של הבורא ית"ש, "אחד, יחידו של עולם".

וכשננהג כך, אזי, נזכה לבחינת "אחד",

שכן, מילת "אחד", עולה בגימטריא למניין יג', המְכֻוֹנִים אל יג' מידות של רחמים.

ב. עניין זה של מידת הענווה, נרמז בתחילת ספר "ויקרא", העוסק במעשה הקרבנות :

שכן, תכלית הקרבת הקרבנות, הוא על ידי שיהיה האדם במידת הענווה,

ובבחינת ¹⁴⁰, "זָבַחַי אֱלֹהִים רוּחַ נְשָׁפָה, לֵב נְשָׁפָר וְנִדְפָה, אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה".

¹³⁷ ויקרא, א' - א'.

¹³⁸ הביאו הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א, (חלק ב', בפרשתן, עמוד ו', בד"ה "דרוש ויקרא אל משה"), משמו של ספר "פרשת מרדכי הספרדי".

¹³⁹ דברים, ו' - ד'.

¹⁴⁰ תהילים, נא' - יט'.

וצא ולמד, מה שכתב אדונינו הרמב"ן זיע"א¹⁴¹, בעניין טעם הבאת הקרבנות בבית המקדש:

"ויותר ראוי, לשמוע הטעם שאומרים בהם, כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צָנָה השם, כי כאשר יחטא, יביא קרבן.

יסמוך ידיו עליו, כנגד המעשה,

ויתודה בפיו, כנגד הדיבור,

וישרוף באש הקרב והכליות, שהם כלי המחשבה והתאוה,

והכרעים, כנגד ידיו ורגליו של אדם, העושים כל מלאכתו,

ויזרוק הדם על המזבח, כנגד דָּמֹו בְּנִפְשֹׁי¹⁴².

כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה, כי חטא לאלהיו בגופו ובנפשו,

וראוי לו, שישפך דמו, וישרף גופו,

לולא חסד הבורא, שלקח ממנו תמורה.

וְכִפֹּר הקרבן הזה, שיהא דמו תחת דמו, נִפְּשׁ תַּחַת נִפְּשִׁי¹⁴³,

וראשי אברי הקרבן, כנגד ראשי אבריו,

והמנות, לְהַחֲיוֹת בהן מורי התורה, שיתפללו עליו,

וקרבן התמיד, בעבור שלא ינצלו הרבים מחטוא תמיד.

ואלה דברים, מתקבלים, מושכים את הלב - כדברי אגדה".

דהיינו:

שטעם הבאת הקרבנות, הוא, בכדי שיראה האדם מה היה צריך לְהַעֲשׂוֹת לו,

לולי חסדיו יתברך.

¹⁴¹ בריש ספר "ויקרא".

¹⁴² ויקרא, יז' - ד'.

¹⁴³ שמות, כא' - כג'.

ויקרא, כד' - יח'.

ומחמת חסדיו של הבורא ית"ש, נתנו לנו הקרבנות, שעל ידם יכולים אנו לשוב ולהתקרב לפניו,

בהכנעה ובשפלות גמורה, ובייחוד באמצעות מידת הענווה.

ג. ידועה ומפורסמת דרשתם של רבותינו ז"ל¹⁴⁴ :

"אמר רבי אסיא -

למה הם מתחילים התינוקות של בית רבן, ללמוד בספר ויקרא?

אלא -

מפני שכל הקרבנות כתובים בו, ומפני שהם טהורים עד עכשו ואינם יודעים מהו טעם חטא ועון,

לפיכך, אמר הקדוש ברוך הוא, שיהיו מתחילין תחלה בסדר הקרבנות,

יבאו טהורים, ויתעסקו במעשה טהורים,

לפיכך, אני מעלה עליהם, כאלו הם עומדים ומקריבים לפני הקרבנות".

ויתבאר ויתברר העניין אל נכון :

שכן, מידת הענווה, שהיא שורש לכל הרפואות,

הלא היא תנאי קודם, לכל העוסק בדברי התורה, ולבא בשעריה.

ד. ומעתה, יובנו דבריו של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁴⁵ :

"ענו, במילוי : עי"ן נו"ן ו"ו, גימטריא רמ"ח¹⁴⁶,

אפשר לרמוז -

¹⁴⁴ "מדרש תנחומא", (פרשת "צו", אות יד').

¹⁴⁵ בספרו הקדוש "דבש לפי", (מערכת ע', אות ח').

¹⁴⁶ היינו:

כאשר נכתוב את מילת "ענו", במילוי כזה: עין - נו - וו,

יעלו האותיות למניין 248, וכמניין רמ"ח.

שאם הוא ענו במילוי, כלומר, ענווה פְּתִיקָה במילואה, הוא מובטח שיקיים רמ"ח מצוות.

גם נאחז בחסד, מידתו של אברהם אע"ה, גימטריא רמ"ח ¹⁴⁷.

והוא אותיות 'רַחֵם', שהקדוש ברוך הוא מרחם עליו, והוא מצילו מכל צרה, וּמִהֶפֶךְ מידת הדין למידת רחמים,

זכיוון זהו כמקריב כל הקרבנות, כמו שאמר רבי יהושע בן לוי ¹⁴⁸, יתקרבו כוחות העליונים, ומתמתקים הדינים.

ו-עָנוּ, אותיות עָנוּ, שמכפר עֲוֹנוֹתָיו,

וגם, שהסטרא אחרא שהוא עָנוּ עצמו, אינו שולט עליו, כמו שכתב מהר"א ברוכים ז"ל ¹⁴⁹.

זאת תורת העול"ה:

עניין זה של מידת הענווה, נכתב ונרמז בפרשתו, סמוך ונראה אל ימי הפסח הבאים עלינו לטובה,

ימי הדין על חירות וגאולת הגוף, אשר תכליתם להגיע אל ימי הדין על חירות וגאולת הנפש!

¹⁴⁷ היינו:

מילת "אברהם", עולה בגימטריא למניין 248, וכמניין רמ"ח.

¹⁴⁸ סנהדרין, מג' ע"ב:

"ואמר רבי יהושע בן לוי -

בזמן שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה - שכן עולה בידו, מנחה - שכן מנחה בידו.

אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב, כאילו הקריב כל הקרבנות כולן!

שנאמר (תהילים, נא' - יט'), 'זָבַחַי אֱלֹהִים רוּחַ נְשָׁבָה'.

ולא עוד, אלא שאין תפלתו נמאסת!

שנאמר (תהילים, נא' - יט'), 'לֵב נְשָׁבַר וְנִדְבָה, אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה'.

¹⁴⁹ ויעוין עוד מה שכתב רבינו זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך", (פרשת "שמות", ו' - ב').

שכן, הדרך היחידה לזכות בחירות וגאולת הגוף, היא רק לאחר תכלית מידת הענווה, וכמו שנתבאר,

וכמו כן, הדרך היחידה לזכות בחירות וגאולת הנפש, היא רק לאחת תכלית מידת הענווה, וכמו שנתבאר.

ועל כן, כאשר בכל שנה ושנה, מתחדש שוב ושוב אותו יום דין, ומתחדש שוב הגאולה, גאולת וחירות הגוף, וגאולת וחירוף הנפש,

מתחזקת ועולה קריאתו של הבורא ית"ש¹⁵⁰, "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" - תלמדו ממש רע"ה, את עניין ה-א' זעירא!

תלמדו ממש רע"ה, את תכלית מידת הענווה, שהיא השורש לכל!

ומתוך הגאולה הפרטית, כאשר תתעצם ותתחזק מידת הענווה, וממילא מידת האחדות, אל כל בני ישראל,

תבוא הגאולה הפרטית, על כל בני ישראל!

ותצא הדעת מן הגלות, וכמאמרו של שלמה הע"ה¹⁵¹, "כִּי בָצַל הַחֲכָמָה בָּצַל הַכֶּסֶף, וַיִּתְּרוֹן דַּעַת הַחֲכָמָה, תַּחֲיָהּ בְּעֶלְיָהּ".

ואזי, יתקיים בנו מאמר הכתוב¹⁵², "כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֶרְאֶנוּ נִפְלְאוֹת".

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁵⁰ ויקרא, א' - א'.

¹⁵¹ קהלת, ז' - יב'.

¹⁵² מיכה, ז' - טו'.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחח בת רחל

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד